

tinnin «draco» en *RMA*. (pp. 72a, 357), amb plural *tinninât* o bé *tanânit*, i l'egipci Boqtor «trombe, colonne d'eau et d'air, mue en tourbillon par le vent». Sembla una idea molt oriental, a l'estil de les 1001 Nits, això que els *timents* siguin grans dracs submarins que puguin fer naufragar o aturar el vaixell. Però, fins prescindint del detall que, segons les normes accentuals del vulgar hispanoaràbic els plurals indicats per *RMA* podien pronunciar-se *tânên(i)t/tinnînet*, sempre podria ser que el singular *tinnin* es catalanitzés en *tinent* per identificació amb el romànic *tinent* 'territori'. Aquí, el que està de relleu, no és tant el matís de 'zona (submarina)', com el d'obstacle o cosa perillosa; o ¿caldrà pensar en el sentit de participi agent 'el que reté, detura'? Resto en dubte.

Tinença, tenença, -ència. Eren dites «tenències» les circumscripcions dels comanadors de Calatrava a les comarques del Matarranya i de Morella; les de la Fresneda, Calaceit, Mont-roig i alguna més. Sobretot la *T. de Vall-de-roures*, que és la que va quedar més popular, i ràpidament va tenir completa independència dels afers de Calatrava: comprenia la capital, o sigui aquella vila, més Beseit, Fondespatla i la Torre del Comte; això quedà en mans de l'Arquebisbe de Saragossa. Tan aviat va consolidar-se aquesta entitat, que oblidant les altres, tot seguit se'n digué la *Tenència*, ras i curt, com es veu pels docs. de 1567, 1575, i altres de posteriors, p. p. el *Bol. Hist. y Geogr. del B. Ar.* (III, 87, 86, 88 ---). Una altra de no menys important fou la *Tinença de Benifassà*, que comprèn la part oriental de la comarca morellana, des d'Herbès fins a la partió de Tortosa (Bellestar, Fredes, Boixar, Castell-de-Cabres, antiga jurisdicció del monestir de Benifassà), avui usat encara, ja com a nom propi de comarca: la *tinència*.

Germà d'aquest mot, amb tractament fonètic rigorosament popular, és el port. *tença* (< *tēnça*) «acto de ter», «pensão com que se remuneravam serviços», i amb variant fonètica (passant per *tēnça*, amb clausura de la vocal en hiatus) minhoto a *tinça* de 'a pesar de' (< 'tot tenint', 'tot i tenir'), tal com port. *gimbro* < *genebro* JENĪPERUM, *tinba*, *vinba* < *tenia*, *venia* (erròniament Piel, d'un verb *TENIARE, o TENTIARE?: *AILC* IV, 236).

Tinguda f., 'cabuda, àmbit, extensió' d'un territori, partint de l'acc. de *tenir tro a un lloc* 'estendre-s'hi fins tal o tal punt' («un ñor cassave ên un bosc qui *tenia tro* a la mar ---», Reixac, *Q.*, 156.20): «ni Cecília ni la terra de Cerdanya, fera e cruel, ni la gran *tenguda* de tota Espanya, no són premis sufficients que valguen a tantes morts de tanta gent d'armes --- en les guerres que havem hagudes», AntCanals (*Scipió*, on Riquer ha imprès bàrbarament *Cerdanya* per *Cerdanya*, *NCL.*, 50); «la *tenguda* del terme de Castellciutat», *Spill* de Castellbd, a. 1518, 74r^o; i segueix molt usat en comarques de tot el Princ., des del Maresme fins a Lleida: «el terme de V. té bastanta *tingúdâ*» Vallgorguina, 1931; Alcanó, 1936 etc. Una altra acc. de *tenguda* fou 'força d'obligar', ross. a. 1295 (*RLR* v, 83), veg. context a III, 116a12; derivat de *tenir a* 'ser obligat a'; oc. ant. *tenguda* 'possessions ---'. *Tenuta* 'pos-

sessió i usdefruit concedits a la viuda' [1440, *RLR* XLIX, 281; S. XIX, *DAG.*], terme jurídic de baix-llatí, pres de l'it. *tenuta* participi igual al nostre *tinguda*; *tenutària* [1821, *DAG.*].

Tenaç [Lacav.], pres del ll. *tenax*, -acis, id., derivat de *tenere*, en l'acc. 'que s'agafa inflexiblement'; *tenacitat* [Lacav.].¹

D'aquest es derivà, ja en llatí: *Tenalla*, *tenalles* que com l'occità *tenalhas*, i fr. *tenailles*, prové de TENACULAS, diminutiu de TENĀCES, que s'usà en llatí tardà com a nom d'aquesta eina, per abreviació de FORCIPES TENACES 'tenalles resistents, pertinaces', expressió que (servant a r. valor d'epítet) ja usà Virgili (*Georg.* IV, 175): «unes *tenayes* de ferre, aptes a xepar postemes» a. 1437 (*BABL* XI, 160); Busa-N, 1507; «lo martell --- les *tenalles*: forceps; la barrina: terebrum», OPou (*TbPu.*, 152), i cites del S. XVII en *DAG.* Però ja en Llull: «lo ferrer qui obra del ferre ab les *tenalles* e ab lo martell» (*A. Sci.* II, 315).

Estenalles, DT^o. 1647, vulgarisme amb aglutinació, a tort preferit per *AlcM* (més greu que el cas d'*estisores*, car aquí dóna la idea d'un objecte estès o que estén i pot causar malentès o torsió del matís). Aplicat pels val. a una mena de verm que ataca el gra, proveït segons crec d'uns petits tentacles o antenes comparats amb unes tenalles: «el blat --- els cuquets, com el corcò, la *tenalla* y atres, li 'l sòlen llançar a pèdre dins del graner», MGadea (*T. del Xè* III, 70).

Tenaces apareix, ja subst. en el *Liber Glossarum* (*tenaces*: forcipes fabrorum), compilat a Espanya en el S. VIII, *CGL* v, 248.9 i en *CGL* v, 202.20 (cf. M-Lübke, *Wiener Studien* 1903, 108, i *REW*, 8637), i es conservà en el gall. ant. *tēaces*, port. *tenazes*, cast. *tenazas* [S. XIII]; la forma diminutiva, que al principi designaria unes pines o tenalletes, cast. *tenazuclas* [1495], és possible que ja estigui a la base d'un *tenaculum* que el gramàtic Terentianus Maurus (S. III, *praef.*, 39) interpreta com 'lligam, lligada' («lien, attache»). *Tenallar* [Busa-N.] o *atenallar* 'aferrar o subjectar en forma rígida o torturadora': «¿eligiries que cascum dia te haguessen *atenallar* [o bé: *te haguessen a tenallar*]? No val més la mort, e *requies aeterna*?», StVicentF (*Quar.*, 280.61); *tenallada*; *tenallament*, *tenallejar* o *atenall*-. *Tenalletes*, *tenalló*, -allons.

Teneó 'possessió, tinença, acció de tenir i retenir' [S. XII], derivat del ll. TENERE amb el sufix d'abstracte -TIONEM: «abeas pro *teneonem* mansum de Prato», doc. S. XII, *teneō*ne a. 1196, id. en la donació de B. Puigverd al monestir a. 1204 (*Cart.* de Poblet, pp. 183, 72, 9); «los ja ditz prínceps --- establiren la sobredita *teneó*, ço és: homenatge, e postat de castel, e comanda de castlà, e comanda de senyor, tener aital fermetat en totes coses que d'aquí enant --- no pusca ésser mudada», «açò serà a ells aital *teneó*: que si'l senyor no negarà aver donat a él aquella onor, bastar-li a averament», *Usatges* (*NCL.*, 94, 96).

«Sens sentència negú no deu perdre sa possessió o *teneó* de cosa moble o de seent, ne-n deu ésser gitat, forçat per altres», *CostTort.* (Ol., p. 303). Amb la ð encara representada per una grafia -z-: «prop la *tenezó* o